

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΣΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ**

**ΑΘΗΝΑ 1998**

### **Συντάκτες του φυλλαδίου**

Αλέξανδρος Καριώτογλου, Δρ. Θεολογίας  
Ανδρέας Χατζηχρήστου, Θεολόγος

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

• ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ .....	5
• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ .....	7

### ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΤΟΥ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ .....	9
1.1. Το πρόβλημα της ορολογίας .....	10
1.2. Η αξιολόγηση των θεολογικών διδασκαλιών .....	10
1.3. Άλλες ιδιαιτερότητες των διδακτικών στόχων στο μάθημα των Θρησκευτικών .....	12
2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ .....	13
2.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης .....	14
2.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης .....	16
2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης .....	18
2.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου .....	19
2.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοιχτής απάντησης .....	21
3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ .....	23
3.1. Ολιγόλεπτα κριτήρια αξιολόγησης .....	23
3.2. Κριτήρια για ωριαία εξέταση .....	28
4. ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ .....	38
5. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ .....	39

### ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΤΟΥ Β΄ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ....	41
1.1. Βασικοί στόχοι στη διδασκαλία της λατρείας της Εκκλησίας .....	41
2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ .....	43
2.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης .....	43
2.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης .....	44
2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης .....	45
2.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου .....	45
2.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοιχτής απάντησης .....	50

<b>3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</b> .....	52
<b>3.1. Ολιγόλεπτο κριτήριο αξιολόγησης</b> .....	52
<b>3.2. Κριτήριο για ωριαία εξέταση</b> .....	53
<b>4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ</b> .....	54
<b>4.1. Ολιγόλεπτα κριτήρια αξιολόγησης</b> .....	54
<b>4.2. Κριτήριο για ωριαία εξέταση</b> .....	57
<b>5. ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ</b> .....	61
<b>6. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ</b> .....	61

### ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

<b>1. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΤΟΥ Γ΄ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ</b> ....	63
<b>1.1. Βασικοί στόχοι στη διδασκαλία της ζωής της Εκκλησίας</b> .....	63
<b>1.2. Οι πρακτικές προεκτάσεις της ζωής της Εκκλησίας</b> .....	64
<b>1.3. Ο κοινωνικός χαρακτήρας της ορθόδοξης ζωής</b> .....	65
<b>2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ</b> .....	66
<b>2.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης</b> .....	66
<b>2.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης</b> .....	71
<b>2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης</b> .....	73
<b>2.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου</b> .....	77
<b>2.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοιχτής απάντησης</b> .....	86
<b>3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ</b> .....	88
<b>3.1. Ολιγόλεπτο κριτήριο αξιολόγησης</b> .....	88
<b>3.2. Κριτήριο για ωριαία εξέταση</b> .....	89
<b>4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ</b> .....	91
<b>4.1. Ολιγόλεπτα κριτήρια αξιολόγησης</b> .....	91
<b>4.2. Κριτήρια για ωριαία εξέταση</b> .....	94
<b>5. ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ</b> .....	101
<b>6. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ</b> .....	101
<b>7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</b> .....	103

## ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Σημαντικές καινοτομίες που αφορούν το περιεχόμενο της διδασκαλίας και τη μεθοδολογία της καθώς και τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών εισάγονται με την πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο Ενιαίο Λύκειο. Σκοπός των αλλαγών αυτών είναι η ποιοτική αναβάθμιση της διδακτικής πράξης, η μετάθεση της έμφασης από τη στείρα απομνημόνευση στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της δημιουργικής ικανότητας των μαθητών και η γενικότερη προσαρμογή του Λυκείου στις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και επιστημονικές εξελίξεις.

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, θέλοντας να συμβάλει ενεργώς στην προσπάθεια αυτή και να διευκολύνει το έργο των εκπαιδευτικών που καλούνται να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην υλοποίηση των παραπάνω αλλαγών, ετοίμασε ειδικά τεύχη με οδηγίες, μεθοδολογικές κατευθύνσεις, ενδεικτικά παραδείγματα ερωτήσεων και δοκιμασιών αξιολόγησης των μαθητών σε πολλά σχολικά μαθήματα.

Τα τεύχη αυτά διανεμήθηκαν κατά το περασμένο σχολικό έτος σε όλα τα Λύκεια της χώρας και έγιναν ευμενώς δεκτά από τους καθηγητές που δίδαξαν στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου. Το υποστηρικτικό αυτό υλικό, αφού βελτιώθηκε με βάση τις παρατηρήσεις και τα σχόλια των εκπαιδευτικών, επανεκδίδεται φέτος.

Παραδίνοντας στους εκπαιδευτικούς το παρόν αναμορφωμένο τεύχος που αφορά την αξιολόγηση των μαθητών της Α΄ Λυκείου στα Θρησκευτικά επιθυμώ να τονίσω ότι όσα περιλαμβάνονται σ' αυτό έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και στοχεύουν στο να τους βοηθήσουν να χρησιμοποιούν στη διδακτική πράξη ποικιλία τρόπων και μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών, από την οποία προκύπτει πιο έγκυρο και πιο αξιόπιστο αποτέλεσμα. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούν τις ερωτήσεις και τα παραδείγματα των εξεταστικών δοκιμασιών που περιλαμβάνονται στο παρόν βιβλίο με στόχο την προσαρμογή τους στις ιδιαιτερότητες των τμημάτων στα οποία διδάσκουν. Ευνόητο είναι επίσης ότι μπορούν να εκπονούν και ερωτήσεις που δεν περιλαμβάνονται στο βιβλίο αυτό.

Ιδιαίτερα θέλω να τονίσω ότι στόχος μας είναι η ποιοτική βελτίωση της αξιολόγησης και όχι η αύξηση του εξεταστικού φόρτου των μαθητών και η επιβάρυνσή τους με πρόσθετο άγχος. Για το λόγο αυτόν η χρήση τόσο των ολιγόλεπτων και ωριαίων κριτηρίων αξιολόγησης, όσο και η ανάθεση εργασιών στο σχολείο και στο σπίτι πρέπει να γίνονται με σύνεση και φειδώ. Η αξιολόγηση δεν είναι αυτοσκοπός. Οφείλει να υπηρετεί τη διδακτική διαδικασία, μέσα από τη συνεχή ανατροφοδότησή της, να συνεισφέρει στη βελτίωσή της και, κυρίως, να προωθή τη μάθηση.

Μ' αυτό το πνεύμα πρέπει να αξιοποιηθεί και το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού. Για την καλύτερη χρήση του έχουμε την πρόθεση να πραγματοποιήσουμε ειδικά σεμινάρια για τους εκπαιδευτικούς που καλούνται να εφαρμόσουν στη σχολική πράξη όσα προτείνουμε.

Τελειώνοντας τον πρόλογο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι κατά τη διάρκεια του προηγούμενου σχολικού έτους είχαν την καλοσύνη να μας στείλουν σχόλια και παρατηρήσεις, τα οποία προσπαθήσαμε να αξιοποιήσουμε στο μέτρο του δυνατού.

Ευχαριστώ ακόμη την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την ηθική και ουσιαστική στήριξη της προσπάθειάς μας καθώς και τις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΥΠΕΠΘ και ιδιαίτερα τη Διεύθυνση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στο οποίο εντάσσεται, μεταξύ πολλών άλλων μέτρων, και η χρηματοδότηση της εκπόνησης νέων τρόπων αξιολόγησης των μαθητών.

Οι ευχαριστίες μου απευθύνονται και στους εκλεκτούς συνεργάτες μου στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, οι οποίοι με αξιέπαινο ζήλο εργάστηκαν για τη σύνταξη και τη διόρθωση των τευχών αυτών, πέρα από τις τυπικές υποχρεώσεις τους. Η καλύτερη αναγνώριση της εργασίας τους θα είναι η αξιοποίησή της στο διδακτικό έργο.

Αθήνα, Ιούλιος 1998

Ο Πρόεδρος του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας  
Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

## ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το παρόν φυλλάδιο παρέχει εξειδικευμένες πληροφορίες και κατευθύνσεις που αφορούν στην αξιολόγηση των μαθητών της Α΄ Λυκείου στο μάθημα των Θρησκευτικών. Βασίζεται στο εγχειρίδιο της Α΄ Λυκείου (Θεολογία, λατρεία και ζωή της Εκκλησίας) και ειδικότερα στην ύλη που διδάσκεται κατά το Α΄ και Β΄ τετράμηνο. Για την εκπόνησή του έχουν ληφθεί υπόψη οι οδηγίες που δίνει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για τη διδασκαλία του μαθήματος καθώς και ο γενικότερος επιστημονικός προβληματισμός γύρω από τη μεθοδολογία της αξιολόγησης των μαθητών, που περιέχεται στο τεύχος “Αξιολόγηση των μαθητών της Α΄ Λυκείου. Γενικές οδηγίες και στοιχεία μεθοδολογίας” του Κ.Ε.Ε.

Ειδικότερα, το παρόν φυλλάδιο:

- α. Επισημαίνει τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η αξιολόγηση των μαθητών στα Θρησκευτικά.
- β. Παρέχει δείγματα ερωτήσεων διαφόρων τύπων.
- γ. Παρουσιάζει ενδεικτικά παραδείγματα κριτηρίων αξιολόγησης για ολιγόλεπτη και ωριαία γραπτή εξέταση.
- δ. Προτείνει ένα σημαντικό αριθμό ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης.
- ε. Περιέχει, τέλος, προτάσεις για δημιουργικές εργασίες στην τάξη και στο σπίτι.

Το περιεχόμενό του έχει συμβουλευτικό και ταυτόχρονα ενημερωτικό χαρακτήρα. Στοχεύει στο να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό, να διαμορφώνει ο ίδιος τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών του και να χρησιμοποιεί μέσα, που ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες της δικής του τάξης.

Η αναβάθμιση του μαθήματος των Θρησκευτικών, εκτός των άλλων, θα στηριχθεί και σε ένα υπεύθυνο και επιστημονικά κατοχυρωμένο τρόπο αξιολόγησης των μαθητών, που θα συμβάλει στο να συνειδητοποιηθεί η δυναμική και οι πρακτικές συνέπειες της διδασκαλίας του μαθήματος αυτού.

Αθήνα, Ιούλιος 1998

Οι συντάκτες